

ΜΙΑ ΜΕΓΑΛΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΤΗΣ «Ε»

19

«ΕΚΤΟΣ τόπου και χρόνου βρίσκονται, κατά τον Ακη Τσοχατζόπουλο, όσα ασχολούνται σήμερα με θέμα διαδοχής του Ανδρέα Παπανδρέου, ανεξάρτητα από τις ειλικρινείς προθέσεις ή σκοπιμότητες. Απαντώντας έμμεσα — πλην σαφέστατα — στη θέση

● Ανάμεσα στα πρώτα ονόματα του ΠΑΣΟΚ θεωρείστε εκείνους που δεν άσκησαν ποτέ κριτική στον Α. Παπανδρέου. Να υποθέσουμε ότι οι εκσπίστε θέσας του κ. Παπανδρέου όλα αυτά τα χρόνια σας έβρισκαν σύμφωνα ή αυτό αποτελεί ένα είδος τακτικής σας;

— Δεν ανήκα σε εκείνους που εκτιμούν ως ένδειξη «αναβάθμισης» τους την επίσημη ή ανεπίσημη δημοσιοποίηση της ατομικής τους διαφωνίας ή κριτικής στον Α. Παπανδρέου. Εξάλλου στη διάρκεια της πάνω από 20 χρόνια συνεργασίας μου με τον Α. Παπανδρέου — είτε στην περίοδο του ΠΑΚ, είτε στο ΕΓ και στην ΚΕ του ΠΑΣΟΚ — υπήρξαν, όπως είναι φυσικό άλλωστε στο πλαίσιο της συλλογικής λειτουργίας των πολιτικών οργάνων που συμμετείχα μαζί του και διαφωνίες και συμφωνίες. Η προσωπική μου αντίληψη για τους όρους δημοκρατικής λειτουργίας του ΠΑΣΟΚ μου επέβαλε — κάτι που απαιτώ και από τους συντρόφους μου — την ουσιαστική στήριξη των τελικών αποφάσεων που λαμβάνονται από συλλογικά όργανα, εκτός αν υπάρχουν διαφωνίες αρχών ή στρατηγικής, οπότε η παραιτήση από τα συλλογικά όργανα είναι η αναγκαία συμπλήρωση της δημόσιας διαφωνίας.

Παρά όλα που τον τελευταίο καιρό είναι της μόδας η ατομική λειτουργία και η προσωποποίηση των διαφοροποιήσεων, εξακολουθώ να πιστεύω ότι η συνεκτική συλλογική λειτουργία είναι δυνατόν να συμβαδίζει και με την κατοχύρωση της ατομικής άποψης και αξιοπρέπειας όσο και με την υπεύθυνη συμμετοχή και συνεισφορά για την επιτυχία των συλλογικών πολιτικών στόχων.

● Η τελευταία σύνοδος της ΚΕ χαρακτηρίστηκε ενδοκομματικά ως η «άνοιξη του ΠΑΣΟΚ». Τα μέλη της στην πλειοψηφία τους εκτιμούν ότι πρόκειται για την πιο ανοιχτή, την πιο ουσιαστική σύνοδο από την ίδρυση του Κινήματος. Συμφωνείτε κ. Τσοχατζόπουλε;

— Υπερβολές που οφείλονται στη συγκυρία. Είναι βέβαια ότι υπήρξαν και ουσιαστικότερες σύνοδοι της ΚΕ στο παρελθόν, όπως η 5η, η 9η, η εδίκη στη Χαλκίδα κ.ά. Το ιδιαίτερο σ' αυτή τη σύνοδο ήταν η χρονική στιγμή που έγινε. Ύστερα από εκλογές που χάσαμε δημιουργούνταν νέα δεδομένα για την ελληνική κοινωνία. Το ιστορικό και πολιτικό παράδοιο του κυβερνητικού σχήματος της συγκυβέρνησης ΝΔ και Συνασπισμού, αλλά και η απαίτηση της μεγάλης πλειοψηφίας του λαού μας — του δημοκρατικού, προοδευτικού τμήματος — για νέες πρωτοβουλίες, επιλογές και δράση, ώστε να δοθεί ένα πιο θετικό περιεχόμενο στους λαϊκούς αγώνες. Η σύνοδος της ΚΕ απάντησε σ' αυτές τις προκλήσεις με ικανοποιητικό τρόπο. Εξέτασε με ειλικρίνεια και ρεαλισμό τα αίτια, τις ευθύνες όλων μας και τις συνέπειες από το εκλογικό αποτέλεσμα του Ιουνίου.

Επιπλέον αποφάσισε ένα ολοκληρωμένο σχέδιο δράσης, που προσανατολίζει το ΠΑΣΟΚ και τις λαϊκές δυνάμεις προς την αναγκαία κατεύθυνση υπέρβασης της σημερινής αδιέξοδης πολιτικής πραγματικότητας, με τις εξής προτεραιότητες: Την ανασυγκρότηση και ανανέωση του ΠΑΣΟΚ στην πορεία του προς τις εκλογές και προς το συνέδριο στις αρχές του 1990. Την προετοιμασία του επόμενου εκλογικού αγώνα για Οκτώβριο, Νοέμβριο ή όποτε γίνει, με νέες δημοκρατικές προεργασίες. Το σχεδιασμό και την εξειδίκευση της πολιτικής μας για την περίοδο που διανύουμε μέσα και έξω από τη Βουλή. Με βάση λοιπόν τις παραπάνω αποφάσεις αρχίζει αισάδοξη ή νέα περίοδος που ανοίγεται μπροστά μας.

«Εσωτερική δημοκρατία»

● Πόσο αισιόδοξη; Συνήθως οι εισηγήσεις του προέδρου του ΠΑΣΟΚ στα κομματικά όργανα δεν συναντούν καμία αντίσταση. Αυτή τη φορά χρειάστηκε ο ελληνός λαός για να συγκρατηθούν οι αντιπεθεμείς απόψεις και να «βγεί προς τα έξω» κοινή απόφαση. Μήπως το όστρο του κ. Παπανδρέου αρχίζει να δια;

— Με εκπλήσσει πόσο εύκολα καταλήγεται σε συμπεράσματα που και αυθαίρετα είναι και δεν στηρίζονται σε πραγματικά στοιχεία. Σας πληροφορώ

ΠΑΣΟΚ: ΚΑΙ ΤΩΡΑ, ΤΙ;

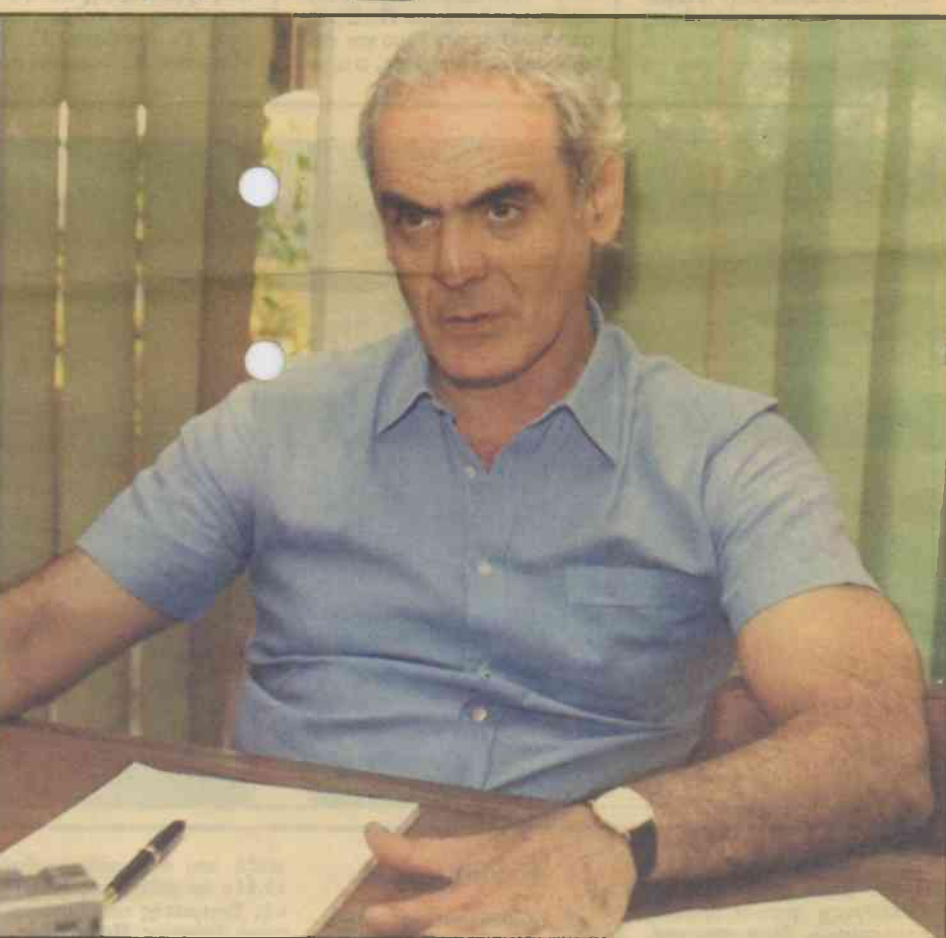
ΑΚΗΣ ΤΣΟΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

που εξέφρασε το άλλο μέλος του Ε.Γ. Κώστας Σημίτης, ότι «τελειώνει η εποχή των αρχηγικών κομμάτων», ο κ. Τσοχατζόπουλος εκτιμά αντίθετα ότι η περίοδος αυτή απομακρύνθηκε οριστικά από το προσκήνιο, αφού ο κ. Παπανδρέου επέστρεψε στην πλήρη πολιτική δράση.

Ο Ακης Τσοχατζόπουλος δεν χρειάζεται ιδιαίτερες συστάσεις. Ίδρυτικό μέλος του ΠΑΚ και του ΠΑΣΟΚ ο μόνος που ανελλιπώς συμμετείχε στο Εκτελεστικό Γραφείο (ΕΓ) και στην Κεντρική Επιτροπή (ΚΕ) του κόμματος από το 1974. Εκλέγεται βουλευτής το 1981, 1985 και 1989. Εχει

«Οι όψιμα ανησυχούντες

«Μόδα» οι ατομικές λειτουργίες μέσα στο ΠΑΣΟΚ. Πρέπει να ρυθώσουμε συλλογικά»

«Δεν ανήκα σε εκείνους που εκτιμούν ως ένδειξη «αναβάθμισης» τους την επίσημη ή ανεπίσημη δημοσιοποίηση της ατομικής τους διαφωνίας ή κριτικής στον Ανδρέα Παπανδρέου», δηλώνει ο Ακης Τσοχατζόπουλος.

ότι δεν θυμάμαι σύνοδο της ΚΕ του ΠΑΣΟΚ που να μην έγινε — όπως και αυτή τη φορά — η εισήγηση του προέδρου ή του ΕΓ αντικείμενο ουσιαστικής συζήτησης, κριτικής, συμπλήρωσης ή αφαίρεσης επιμέρους σημείων. Τα τελικά συμπεράσματα του διαλόγου αναλαμβάνει συνήθως το ΕΓ, ενίοτε και σε συνεργασία με μέλη της ΚΕ, να διατυπώσει στο σχέδιο απόφασης που τελικά μπαίνει σε ψηφοφορία. Αυτό έγινε και σ' αυτή τη σύνοδο και σας βεβαιώω ότι ούτε ελιγμοί ούτε εύπλαχα γρανάζια για να εγκριθεί το σχέδιο απόφασης. Ίδιαίτερα, μετά την παρέμβαση του Α. Παπανδρέου τη δεύτερη μέρα, στη δεύτερολογία του, διαμορφώθηκε — παρά το κλίμα διασπασίας της πρώτης μέρας — μια ευρεία σύγκλιση των απόψεων των μελών της ΚΕ με βάση τις συγκεκριμένες προτάσεις του, γεγονός που συνέβαλε να ληφθούν σημαντικές αποφάσεις για την πορεία του Κινήματος προς το λαό, τις εκλογές και το συνέδριο, όσο και σχετικά με το πρόγραμμα πολιτικής δράσης των επόμενων μηνών. Η πρόσφατη ΚΕ απέδειξε τόσο την εσωτερική δημοκρατία του Κινήματος όσο και μια ανοιχτή, συσπειρωτική ενότητα των μελών της ΚΕ και του προέδρου του κόμματος Α. Παπανδρέου, που αρκετοί δεν την περίμεναν.

«Οι όψιμα ανησυχούντες»

● Παρ' όλα αυτά, μετά την τελευταία σύνοδο της ΚΕ, ο τύπος προέβαλε έντονα τη νέα ηγετική ομάδα του Κινήματος (Σημίτης κ.λπ.), που ενδεχομένως προετοιμάζεται για τη διαδοχή. Στο σχήμα των μεταπανδρέϊκων εξειδίκευσες που τοποθετείτε τον εαυτό σας;

— Είναι εμφανές στον ημερήσιο τύπο, ανεξάρτητα από τη φύση των εκδηλώσεων, ότι τον τελευταίο καιρό έχουν πληθύνει οι όψιμα «ανησυχούντες» για τη μετά Παπανδρέου περίοδο του ΠΑΣΟΚ. «Ανησυχούν» πρόωρα. Μετά την ολοκλήρωση της ανάρρωσης του Ανδρέα Παπανδρέου και την επάνοδο του στην πλήρη πολιτική δράση η περίοδος αυτή απομακρύνθηκε οριστικά από το τωρινό πολιτικό προσκήνιο του τόπου. Επομένως, ανεξάρτητα ειλικρινών προθέσεων ή σκοπιμότητας, οι ασχολούμενοι με «διαδοχές» βρίσκονται εκτός τόπου και χρόνου.

● Αναφερθήκατε στην έναρξη μιας νέας περιόδου ανασυγκρότησης και ανανέωσης του ΠΑΣΟΚ. Πώς αντιλαμβάνεσθε εσείς αυτή την ανασυγκρότηση, ως εκσυγχρονισμό Σημίτη, ανοίγματα προς

τα δεξιά και τα αριστερά του ΠΑΣΟΚ, εγκατάληψη του λαϊκισμού;

— Επιτρέψτε μου να διαφωνήσω όσον αφορά την προσωποποίηση πολιτικών στόχων του ΠΑΣΟΚ που υπαινίσσασθε. Η έννοια του δημοκρατικού εκσυγχρονισμού για τη χώρα μας αποτελεί βασικό ζήτημα ανάλυσης για το ΠΑΣΟΚ και ακασχολήσιμα συγκεκριμένους συνόδους της ΚΕ στην περίοδο 1984-87, στο πλαίσιο εξειδίκευσης της απαραίτητης εθνικής στρατηγικής για το σύνολο της κοινωνίας μας, σύμφωνα με ένα «σχέδιο μετάβασης» προαρμοσμένο στην ελληνική πραγματικότητα.

Επιπλέον αποτέλεσε την κατεύθυνση και το πλαίσιο πολιτικής παρέμβασης του ΠΑΣΟΚ στους δημοκρατικούς θεσμούς, στην οικονομία, στην παραγωγή, στο κράτος μέσα από την αποκέντρωση, την περιφερειακή ανάπτυξη και το δημοκρατικό προγραμματισμό, καθώς και στην τεχνολογία και την επιστήμη, το περιβάλλον και την ποιότητα της ζωής. Ηδη σήμερα σε πολλούς τομείς είναι ορατά τα αποτελέσματα αυτής της επλοχής για προώθηση του δημοκρατικού εκσυγχρονισμού και έτσι ευρισκόμαστε σε ευνοϊκότερες αφαιρέσεις για νέες

ουσιαστικές παρεμβάσεις.

Παρεμβάσεις που και πάλι ιστορικά θα επωμιστεί το ΠΑΣΟΚ να προωθήσει, με βάση τις σύγχρονες ανάγκες αλλά και το συμφέρον του λαού και του τόπου. Όσον αφορά τα ανοίγματα, είναι δευτερεύοντος προς ποια κατεύθυνση γίνεται εφόσον υπηρετούν τη συνεπή συνείδηση και ολοκλήρωση μιας πολιτικής με δημοκρατικό και προοδευτικό περιεχόμενο και κατεύθυνση. Όσον αφορά το πιο πρόσφατο περιβόητο κατά το ΠΑΣΟΚ, με το «λαϊκισμό», καλά θα κάνουν όσοι επιχειρούν να τον χρεώσουν στο ΠΑΣΟΚ και στο λαϊκό κίνημα που εκφράζει, να αναρτηθούν μήπως έτσι αποκαλύψουν, ευκρινώς για πολλούς, την αγωνιάδη προσπάθεια συγκάλυψης της δικής τους «αδιατερότητας», που συνιστάται στη συντηρητική λαϊκότητα και ελιτισμό, ως νοοτροπία και αντίληψη που προσοριάζει και την καθημερινή τους πρακτική και λειτουργία. ● Αν στις επόμενες εκλογές ο πολιτικός χάρτης δεν διαφοροποιείται ριζικά και δεν υπάρξει αυτονόητος κανονισμός που θα εσπευχθεί κυβερνητική λύση με το Συνασπισμό αφού το ΠΑΣΟΚ δεν έχει ικανοποιήσει κανέναν από τους όρους της αριστε-

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

στη ΜΑΡΘΑ ΒΡΕΤΤΑΚΟΥ

λάβει μέρος σ' όλες τις κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ.

Πρόσφατα ο Ανδρέας Παπανδρέου τον εμπιστεύτηκε στις διαπραγματεύσεις με το Συνασπισμό για το σχηματισμό κυβέρνησης ΠΑΣΟΚ-Αριστεράς.

Στη συνέντευξη που παραχώρησε στην «Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία» ο κ. Τσοχατζόπουλος παρατηρεί ότι τον τελευταίο καιρό έχουν πληθύνει οι όψιμα «ανησυχούντες» για τη μετά Παπανδρέου περίοδο.

Ο άνθρωπος που από την εποχή του ΠΑΚ στάθηκε στο πλευρό Α. Παπανδρέου θεωρεί ότι οι ανησυχίες αυτές είναι πρόωπες και κρατάει για τον εαυτό του το ρόλο της πρώτης γραμμής στελέχους που δεν

δημοσιοποιεί τις όποιες διαφωνίες του και δεν διεκδικεί θέση στη διαδοχή. Ο κ. Τσοχατζόπουλος αποδίδει σε υπερβολές που οφείλονται στη συγκυρία το χαρακτηρισμό της πρόσφατης Κεντρικής Επιτροπής του Κινήματος ως «άνοιξη του ΠΑΣΟΚ».

Δεν δέχεται τη «μόδα» της ατομικής λειτουργίας και προσωποποίηση των διαφοροποιήσεων. Δεν τρέφει ψευδαισθήσεις και αυταπάτες για την πιθανότητα συνεργασίας με την αριστερά.

δεκτης, ολοκληρωμένης πολιτικής στρατηγικής. Ας ελπίσουμε ότι γρήγορα θα ξεπεραστεί η φάση αυτή και θα κατασταλάξουν σε συγκεκριμένες πολιτικές επιλογές για το ρόλο και την προοπτική της παραδοσιακής αριστεράς στη σύγχρονη Ελλάδα. Τότε μόνο πιστεύω θα είναι αποτελεσματικός ο διάλογος για συνεργασία και να απατά ολοκληρωμένα στις ανάγκες της κοινωνίας μας σήμερα.

● Πιστεύετε ότι ο Συνασπισμός δεν θα εμμείνει στα αιτήματά του;

— Κανένας δεν μπορεί να βάζει αυθαίρετα όρους για τη συνεργασία αυτή. Γιατί έχουν διαμορφωθεί όροι και για τους δύο φορείς, ώστε να υπάρξει πολιτική συνεργασία που θα εκφράζει την ιστορική συγκυρία και το ρόλο των δημοκρατικών προοδευτικών δυνάμεων της χώρας να συμβάλουν από κοινού στην ανάπτυξη, το δημοκρατικό εκσυγχρονισμό και τη μετέλλειξη της ελληνικής κοινωνίας στο πλαίσιο μιας ευρύτερης ευρωπαϊκής πολιτικής ή αν αυτό δεν έχει δημιουργηθεί πολύ απλά δεν θα συνεργαστούμε. Ας μην έχουμε αυταπάτες και ας μην τρέφουμε ψευδαισθήσεις. Μέχρι σήμερα η ζωή έδειξε ότι δεν ήταν δυνατόν από τη μεριά του Συνασπισμού να απαντηθεί θετικά αυτή η εξέλιξη. Εμείς εν πάση περιπτώσει συνεχίζουμε την προσπάθειά μας με βάση την εμπειρία και το αποτέλεσμα των τελευταίων εκλογών — με βάση τα μηνύματα που πήραμε από τον ελληνικό λαό και τις αναλύσεις που κάναμε — με βαθιά πίστη στο γεγονός ότι τα αδιέξοδα που δημιουργήθηκαν στην πολιτική ζωή του τόπου θα ξεπεραστούν με τον αγώνα των λαϊκών δυνάμεων. Οι βασική ελπίδα του λαού μας αποτελεί η δημοκρατική και προοδευτική προοπτική. Οι έχουμε ευθύνη να διαμορφώσουμε με ανοιχτό δημοκρατικό διάλογο θέσεις που θα εμπλουτίσουν την πολιτική στρατηγική των δυνάμεων της δημοκρατίας και του σοσιαλισμού.

«Αδιέξοδο και ακυβερνησία»

● Δεν βλέπετε ότι να δημιουργείται αδιέξοδο; — Αδιέξοδο δημιουργεί η μετατροπή των διαδικασιών για την κάθαρση — που είχαν ξεκινήσει με ευθύνη και πρωτοβουλία του ΠΑΣΟΚ πριν από τις εκλογές, και που όλα τα κόμματα είχαν συμφωνήσει να συνεχίσουν στη νέα Βουλή μετά τις εκλογές — σε επιδείνωση επιλεκτικής απώλειας των στελεχών του ΠΑΣΟΚ και του ίδιου του πρωθυπουργού της χώρας Α. Παπανδρέου, με στόχο να το εκλογικό κομματικό όπλο του τον δύο εταίρων της συγκυβέρνησης.

Αδιέξοδο δημιουργεί όλο στο όνομα της «κάθαρσης», της «εθνικής συμβολίωσης» και της «αποκατάστασης της δημοκρατίας» επιχειρείται με κάθε μέσο και με πολιτική ευθύνη του Συνασπισμού ή παλινόρθωση του κράτους της δεξιάς και το ξεχαραβάλαμα των ενόπλων δυνάμεων, της δημόσιας διοίκησης, της ελληνικής αστυνομίας, με τις αναγκαίες παραιτήσεις, μετακινήσεις και διαόχες των στελεχών. Αδιέξοδο δημιουργεί η περιποίηση, αγνόαστου διάρκειας και συνευαταίν, στην οποία οδηγήθηκε — με ευθύνη της ΝΔ και του Συνασπισμού — η χώρα, με την ακυβερνησία, το πάγωμα, τη μετάθεση ευθύνης και λύσεων, τη στασιμική διάλυση του κλιματος δημιουργίας, εμπιστοσύνης, ανάπτυξης και πολιτικής σταθερότητας που απολάμβανε η χώρα τα τελευταία χρόνια.

● Και για να αρθεί το αδιέξοδο τι προτείνετε;

— Το ΠΑΣΟΚ θα προωθήσει τη δικιά του πρόταση, τη δικιά του προοπτική, που αφορά ολόκληρο τον ελληνικό λαό. Δεν κάναμε τις προτάσεις αυτές για να απαντήσουμε στις απαιτήσεις ή στους όρους που επιβίμει να βάλει ο Συνασπισμός. Αν οι προτάσεις αυτές που αφορούν τις σύγχρονες ανάγκες και απαιτήσεις γίνονται αποδεκτές για διάλογο από την ηγεσία του Συνασπισμού ως ένα πλαίσιο σύγκλισης και συμπόρευσης

Συνέχεια στη σελ. 18

ράς (θέμα ηγεσίας, απομάκρυνση εκπροσώπων ανιανοτομπρισμού κ.λπ.). Βλέπετε να υποχωρεί ο Συνασπισμός ή εσείς έχετε κατά νου περαιτέρω αλλαγές;

— Είναι αφέλεια να πιστεύει κανείς, ότι μπορεί να προκύψει πολιτική συνεργασία ή συμπόρευση του ΠΑΣΟΚ και του Συνασπισμού μέσα από μονόπλευρες απαιτήσεις για υποχώρησης και αλλαγές σε θέσεις και σε πρόσωπα. Τοίτο για έναν πολύ απλό λόγο. Ενα τέτοιο πολιτικό γεγονός απαιτεί την ωρίμανση πολιτικών διεργασιών που θα διανερίων από τη βάση ως την κορυφή και τους δύο πολιτικούς χώρους. Επομένως ξεπερνά ανεπιμενικά και την επιβήμια και τη δυνατότητα των ηγεσιών να απαιτήσουν ή να επιβάλουν όρους για σύγκλιση, συμπόρευση ή συνεργασία των χώρων αυτών.

Εξαρτάται πρώτα απ' όλα από την κρίση του ελληνικού λαού, από τη λαϊκή ετυμιογγορία στις εκλογές, γεγονός που δύσκολα μπορεί κανείς να ανηοήσει ή να παραχαράξει χωρίς υψηλό κόστος. Αυτό θα το αντιληφθεί πολύ γρήγορα — αν δεν το έχει ήδη συνειδητοποιήσει — και ο Συνασπι-

σμός που σήμερα αντικειμενικά βρίσκεται υπόλογος στη λαϊκή του βάση και στην ιστορία για την πρόσφατη παραχαράξη της λαϊκής ετυμιογγορίας, στις εκλογές του Ιουνίου 1989.

Εν συνεχεία εξαρτάται από την ύπαρξη γνήσιας θέλησης των πολιτικών φορέων και των ηγεσιών τους να αναλάβουν πολιτικές ευθύνες και να προχωρήσουν σε ουσιαστικές πρωτοβουλίες για συνεργασία. Όπως έκανε π.χ. αμέσως μετά τις εκλογές στις 18 Ιουνίου το ΠΑΣΟΚ, όταν πρότεινε ο Ανδρέας Παπανδρέου στο Χαρίλαο Φλωράκη τη συγκεκριμένα γνωστά σημεία που θα αποτελούσαν τη βάση για μακροπρόθεσμα συνεργασία των δημοκρατικών προοδευτικών δυνάμεων της χώρας. Αποδείχθηκε όμως στην πράξη και ανεξάρτητα από τις δικαιολογίες που σοφιστήσαν — όπως το γραφικό «μεταβατικό κυβερνητικό σχήμα ευρύτατης δυνατής αποδοχής» — που κατέληξε στη «συγκυβέρνηση» της ακυβερνησίας και του παγώματος — ότι η ηγεσία του Συνασπισμού δεν ήταν ούτε ιστορικά ούτε πολιτικά σε θέση να απαντήσει θετικά σε αυτή την προοπτική.

Επομένως δικό τους πρόβλημα θα είναι αν στις επόμενες εκλογές, με βάση και τις συνθήκες που

Ο διάλογος με την αριστερά

● Πώς κρίνετε εσείς την άρνηση της αριστεράς να συνεργαστεί μαζί σας;

— Κατά την άποψη μου οφείλεται στο χαρακτήρα της μεταβατικής φάσης που αντικειμενικά διανύουν σήμερα οι δυνάμεις της κομμουνιστικής και παραδοσιακής αριστεράς και στη χώρα μας, γεγονός που δυσχεραίνει ακόμη τη διαμόρφωση απο-

ελευθερα

Του ΘΑΝΑΣΗ ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ*

Στη στήλη αυτή θα φιλοξενούνται άρθρα επώνυμων αναγνωστών της «Κ.Ε.», οι απόψεις των οποίων θα κρίνεται ότι αξίζουν να συζητηθούν ευρύτερα.

ΤΟ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΑΤΟ ποσοστό των Ελλήνων που και στις τρεις εκλογές της δεκαετίας του '80 ψήφισε ΠΑΣΟΚ χωρίζεται σε 3 κατηγορίες: Σ' αυτούς που ψήφισαν μια πολιτική παράταξη, σ' αυτούς που επέλεξαν μια πολιτική πρόταση και σ' αυτούς που ταυτίστηκαν μ' ένα πολιτικό κόμμα.

Η πολιτική παράταξη «καταγωγής», δηλαδή ο συμφιλιοτικός λόγος του Πλαστήρα και του Καρτάλη, η ευγένεια του πολιτικού μηνύματος του Σβώλου, η αναφορά (και η ιδιοποίηση της πολιτικής κληρονομιάς) όλων των συγκλονιστικών προσωπικοτήτων της μεσοπολεμικής και της μετεμφυλιακής εξωκομμουνιστικής αριστεράς υπήρξαν, ίσως, το κυριότερο ατού του πρώην κυβερνητικού συγκροτήματος. Οσοι ενοχλούντο από τις χυδαίες, διχαστικές, τραμπουκοειδείς ή ακραίες διαστάσεις της πασοκικής πράξης έβρισκαν στο παρελθόν της παράταξης την κληρονομική ευγένεια που ωραιοποιούσε ακόμη και την ενεστώσα χυδαιότητα. Και όσοι δυσπιστούσαν στις δημαγωγικές παλαιότερες υποσχέσεις της πασοκικής κοσμοανάπλασης έβρισκαν, μέσα στο παραδοσιακό ιδεολογικό οπλοστάσιο της κεντροαριστεράς, τις έμφρονες προτάσεις που αναζητούσαν για κοινωνική ευαισθησία και ισορροπία, για αποδυνάμωση των στεγανών της εξουσίας, για αποδορυφοροποίηση της εξωτερικής πολιτικής, κ.λπ.

Η ΔΕΥΤΕΡΗ κατηγορία των πασοκικών ψηφοφόρων της δεκαετίας του '80 είναι αυτοί που επέλεξαν την πολιτική του πρότασης: Η οποία μέχρις ενός ορισμένου σημείου ήταν μια απροσδιόριστη ακοστολόγητη, εν πολλοίς ακατανόητη, αλλά πάντως θελκτική καθολική προσφορά ελπίδας. Και στη συνέχεια έγινε μια - σε σημαντικό βαθμό ανορθολογιστική - εναντίωση στην παλινδρόμηση ενός πολιτικού «μπαμπούλα» (που υποτίθεται πως θα ενέσκυπτε με τη μορφή ρεβανιστικής καταίγιδας).

Τέλος, η τρίτη «φέτα» των πασοκοφόρων είναι αυτοί που ταυτίστηκαν με το κόμμα. Δηλαδή, μ' έναν κόσμο, ένα ύφος και έναν ηγέτη. Η «ιδιοφυΐα» του ΠΑΣΟΚ, πράγματι απλή, συνίστατο στην ικανότητά του να αναγάγει την άγνοια σε προσόν, τη θρασύτητα σε επιχείρημα, τα συμπλέγματα σε κοινωνικά σύμβολα και τις εκδικητικές προσδοκίες σε πλέγματα εξουσίας. Η κυρίαρχη καθημερινή του πρακτική, συμπυκνωμένη στο «η χυδαιότητα στην εξουσία», επέτρεψε την ψυχολογική αυτοενδυνάμωση των απελευθέρων.

Η ιδιοφυΐα του ηγέτη του ήταν, αντίθετα, πιο σύνθετη. Αυτός πέτυχε, πρώτον, την αναστροφή του περιεχομένου των λέξεων:

ΠΑΣΟΚ: Από το μοιραλέικο σοσιαλισμό στον όγυιμο αντιανδρεϊσμό

Ο ηγέτης του πέτυχε, πρώτον, την αναστροφή του περιεχομένου των λέξεων: Εγκαθίδρυσε την οικογενειοκρατία εν ονόματι της δημοκρατίας και την αυλοκρατία στο όνομα της λαϊκής συμμετοχής. Δεύτερον, επεξέτεινε τα όρια του ενδοϊαστού: Δεν υπήρξε ραδιουργία ή εργαλείο που να δίστασε να χρησιμοποιήσει προκειμένου να διευρύνει την εξουσία και την προσωπική του απόλαυση.

Εγκαθίδρυσε την οικογενειοκρατία εν ονόματι της δημοκρατίας και την αυλοκρατία στο όνομα της λαϊκής συμμετοχής. Δεύτερον, επεξέτεινε τα όρια του ενδοϊαστού.

Δεν υπήρξε μέσο, ραδιουργία ή εργαλείο που να δίστασε να χρησιμοποιήσει προκειμένου να διευρύνει κατά ένα χιλιοστό την

εξουσία του και την προσωπική του απόλαυση.

Η ΕΚΤΙΜΗΣΗ του για το λαό εκφράστηκε, στην αυθεντικότερη διατύπωσή της, το εφιαλτικό καλοκαίρι του 1987 με τους εκατοντάδες νεκρούς από τον καύσωνα: «ονειρεμένο» το είχε χαρακτηρί-

σει. Και, βέβαια, ο θόρυβος των θαλαμηγών των «φίλων» εμπόδιζε να φτάσει στ' αυτιά του το βροχικό της σεισμόπληκτης Καλαμάτας... Τέλος, δε, κατάφερε να παρουσιάσει ως προσωπικό του επίτευγμα την κομματική συγκρότηση του σοσιαλιστικού χώρου.

Όμως το 1974 είχαν πια αρθεί όλα τα εμπόδια που, μονοπωλώντας την ελληνική πολιτική, είχαν ως τότε εμποδίσει την αυτόνομη κομματική του έκφραση: η πολιτειακή αμφισβήτηση, η ουσιαστικοποίηση της αστικής δημοκρατίας, η απόσβεση των συνεπειών του εμφύλιου... Αυτός δεν συγκρότησε, λοιπόν, αλλά απλά ιδιοποιήθηκε το σοσιαλιστικό χώρο. Και, κυρίως τον εξαργύρωσε...

ΣΗΜΕΡΑ, όμως, μέσα στο χώρο του ΠΑΣΟΚ υψώνονται πια φωνές χειραφέτησης. Βέβαια οι όγυιμοι αντιανδρεϊστές που τώρα διαμαρτύρονται, όπως ο Σημίτης, διότι π.χ. το Νοέμβριο του 1988 ο Μένιος επανεπιβεβαιώθηκε ως 2ος στην κυβερνητική ιεραρχία, δεν είχαν διαμαρτυρηθεί για το αφρίζον παραλήρημα που από το 1981 εξέπεμπε από το 2ο κανάλι της ΕΡΤ ο εκφραστής του «μοιραλέικου» σοσιαλισμού. Ούτε διότι διορίστηκε, λίγο αργότερα, αντιπρόεδρος -επόπτης ηθών για να κρίνει όπως από τότε είχα γράψει, ποιοι δικαιούνται δια να μιλούν και ποιοι δικαιούνται δια να μισούν. Ούτε όταν κατήγγειλε τα μονοπώλια και εισήγαγε τα νομοπώλια... Αλλά οι «αντιηγετικοί» αυτοί δεν είχαν συγκινηθεί ούτε και όταν ο πρωθυπουργός τους υποργοποιούσε παρατρεχάμενους καμπαρτινομεταφορείς γελωτοποιούς και διαχειριστές ενδοοικογενειακών του υποθέσεων...

Παρ' όλα αυτά, όμως, οι όγυιμοι αυτοί αντιανδρεϊστές αποτελούν ελπίδα για το ΠΑΣΟΚ. Και, ίσως, ελπίδα και για τον τόπο.

Και γιατί ένας ολόκληρος πολιτικοκοινωνικός χώρος δεν είναι ούτε σκόπιμο αλλά και ούτε δυνατόν να αφανισθεί. Και γιατί, ακόμη, η Ν.Δ. όσο και αν - χάρη στον Καραμανλή, το Ράλλη και το Μητσοτάκη* - δεν είναι πια η παλιά δεξιά, διατρεί ωστόσο στους κόλπους της αταβιστικά αντανάκλαστικά που δεν είναι βέβαιο πως είναι πάντα ελέγξιμα... Και, έτσι, είναι σκόπιμο, στο ξεκίνημα της δικής της κυβερνητικής περιόδου να βρει στους νουνεχείς του ΠΑΣΟΚ (έστω και επιμυθείς) έμφρονες αντιπάλους και, πιθανόν, μελλοντικούς κριτικούς κυβερνητικούς εταίρους...

*Υ.Σ. Οι δύο πρώτοι θα περάσουν αναμφίβολα στην ιστορία ως οι ανανεωτές της συντηρητικής παράταξης. Για τον τρίτο ισχύει απλά το «αίμα (και αν κάπου νοθευτεί) νερό δεν γίνεται»: Στο 2ο τόμο της βιογραφίας του θα φανεί πόσο στενός ήταν ο δεσμός του με τον Καρτάλη...

*Ο Θανάσης Διαμαντόπουλος είναι επίκουρος καθηγητής πανεπιστημίου.

«Οι όψιμα ανησυχούντες μιλούν για διαδοχή Ανδρέα...»

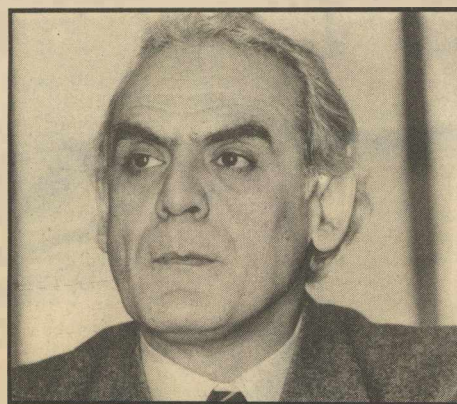
Συνέχεια από σελ. 13

των δημοκρατικών προοδευτικών δυνάμεων, τούτο θα ανοίξει νέες προοπτικές.

Η πρόταση του «συν 1»

● Το καταγγείλατε οι ίδιοι - είναι άλλωστε φανερό και ομολογημένο - ότι η Ν.Δ. επιδιώκει να μην αποφασιστεί από την πλειοψηφία της Βουλής η κατάργηση του «συν 1». Πώς θα πετύχετε να φτάσει καταρχήν στην Ολομέλεια και να ληφθεί απόφαση πριν από τη διάλυση της Βουλής; Έχετε κάποιο σχέδιο;

— Η πρόταση που καταθέσαμε στη Βουλή για νέο εκλογικό νόμο δεν έχει να κάνει ούτε με κομματικές σκοπιμότητες ούτε θέλουμε να δημιουργήσουμε προβλήματα στο Συνασπισμό και στη Ν.Δ., όπως ορδόνταν οι βουλευτές της Ν.Δ. πρόσφατα ακόμα στην κοινοβουλευτική επιτροπή στη Βουλή. Καμιά όμως παρατυπία, καμιά αντιδημοκρατική ενέργεια που οποιουδήποτε υπεύθυνου δεν πρόκειται να εμποδίσει την ελληνική Βουλή να ασχοληθεί με το θέμα του νέου εκλογικού νόμου. Είτε το θέλουν είτε όχι θα συζητηθεί στη Βουλή με πρωτοβουλία του ΠΑΣΟΚ και με συνεργασία και στήριξη, ελπίζω, από το Συνασπισμό. Αυτή

είναι η δική μας θέση. Με ποιον τρόπο θα υλοποιηθεί; Μέχρι τέλος Αυγούστου θα μπορούσαμε να διαπιστώσετε τις πρωτοβουλίες τις οποίες θα αναλάβουμε έτσι ώστε αυτό που σας λέω να μπορέσει να γίνει πραγματικότητα.

● Ο κ. Κωνσταντόπουλος είπε ότι τα δυο κόμματα (Ν.Δ. και Συνασπισμός) διατηρούν τις αντίθετες απόψεις τους για την απλή αναλογική και στις προγραμματικές δηλώσεις δεν υπάρχει δέσμευση.

Τι νομίζετε; Θα σας υποστηρίξει ουσιαστικά και μέχρι τέλος ο Συνασπισμός στο διαδικαστικό μέρος για να συζητηθεί η πρόταση (σύμφωνα με τη δήλωση Φλωράκη) ή θα αρκестεί σε απλή λεκτική υποστήριξη;

— Κατανόω τη δύσκολη θέση που βρίσκεται ο κ. Κωνσταντόπουλος. Από τη μια μεριά ως μέλος του Συνασπισμού πρέπει να είναι αλληλέγγυος με την επίσημη δήλωση του εκπροσώπου του Συνασπισμού, ότι υποστηρίζουν αυτή την πρόταση εκλογικού νόμου. Από την άλλη, ως μέλος της κυβέρνησης Τζαννετάκη δεσμεύεται από τις προγραμματικές της δηλώσεις να μην υπάρξει αλλαγή του εκλογικού νόμου μέχρι τις επόμενες εκλογές. Ίσως αυτός ήταν και ο λόγος που κατέφυγε σε επίθεση για ασυνέπεια και κομματική σκοπιμότητα ενάντια στην πρωτοβουλία του ΠΑΣΟΚ. Όπως και να έχει όμως το πράγμα η ευθύνη και η επιλογή βρίσκεται στην ηγεσία του Συνασπισμού και στη ηγεσία του ΠΑΣΟΚ. Η ηγεσία του ΠΑΣΟΚ πήρε ξεκάθαρη θέση. Στο βαθμό που υπάρχει πραγματική πολιτική βούληση και από τους δυο φορείς να ψηφιστεί το σχέδιο εκλογικού νόμου, υπάρχουν δυνατότητες είτε μέχρι τέλος Αυγούστου ή και πιο αργά να κινηθεί η ανάλογη διαδικασία. Εφόσον φραστικά και τα δυο κόμματα έχουν ήδη ταχθεί υπέρ αυτού του σχεδίου νόμου, κανένα δια-

δικαστικό πρόβλημα δεν μπορεί να γίνει αποδεκτό ότι εμποδίζει την ψήφιση αυτής της πρότασης νόμου.

● Κύριε Τσοχατζόπουλε, πώς θα ανασυγκροτηθεί η οργάνωση του ΠΑΣΟΚ ενόψει της νέας εκλογικής αναμέτρησης, πώς θα πείσει τα στελέχη που είχαν απογοητευθεί και ανενεργοποιηθεί ή διαγραφεί να δραστηριοποιηθούν και ποιος άλλος θα αναλάβει αυτό το έργο, εκτός από τον κ. Λαλιώτη;

— Το ΠΑΣΟΚ στα 15 χρόνια της ζωής, δράσης και κομματικής λειτουργίας του κατάργησε και θεωρητικά και πρακτικά την «αποκλειστικότητα» στην προώθηση πολιτικών στόχων του Κινήματος. Στηρίζεται, έστω και αν αυτό πολλές φορές δεν φαίνεται, στη συλλογική λειτουργία των κατοχυρωμένων οργάνων σε όλα τα επίπεδα. Αρα λοιπόν είναι ευθύνη του προέδρου, της ΚΕ, του ΕΓ να αναλάβουν όλες τις απαραίτητες πρωτοβουλίες για να αντιμετωπιστούν με επιτυχία οι πολιτικοί στόχοι που έθεσε η απόφαση της τελευταίας ΚΕ. Με συγκεκριμένες πρωτοβουλίες ενταγμένες σε ένα σταθερό σχεδιασμό και όχι ευκαιριακές ή ατομικές θα προσπαθήσουμε να υλοποιήσουμε αυτή την απόφαση.

ΑΥΡΙΟ

Μιλάει ο βουλευτής Λέσβου του ΠΑΣΟΚ Δ. Βουνάτσος